بەرەو بایکۆتکردنی ڕیفراندۆم سەبارەت بە سەربەخۆیی کوردستان!

ڕزگار ئاکرەی
وەرگێڕانی: نەجات عەزیز ....

تەوەر: کێیسی کورد

کێیسی نەتەوایەتی لە عێراق گرنگترین و ئاڵۆزترین کێیسە لە وڵاتێکی فرە نەتەوە و فرە ئایین. ئەبێ بە شێوازێکی شارستانیانە-مرۆڤایەتیانە و بە پێی یاسای نێودەوڵەتی مافی مرۆڤ و لەسەر بنەمای مافی یەکسانی و مافی هاوڵاتیبوون و مافی گەلان لە دیاریکردنی چارەنووس یەکلایی بکرێتەوە. ئەگەر پێکەوەژیانیان فیدراڵیانەیان لەگەڵ گەلانی تردا هەڵبژرد یان دامەزراندنی دەوڵەتێکی سەربەخۆ. ئەمە مافی هەموو نەتەوە و کەمایەتیەکانی تری عێراقە.

عێراق لە سەرەتای دامەزراندنیەوە لە دەسپێکی سەدەی ڕابوردوو دوای دابەشبوونی ئیپراتۆریەتی عوسمانی، وەکو دەوڵەتێکی عەرەبی ئیسلامی ناسرا. ئەمەیش ڕەنگدانەوەی هەبوو لەسەر بنیادنانی دەوڵەت و دامەزراوەکانی لە سەر بنەمای نەتەوایەتی و ئایینی نەتەوە و ئایینی زۆرینە- عەرەب و ئیسلام- وە بەشێوەیەکی ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ بوو بەهۆی وەکەنارنانی ڕۆڵی کەمینە نەتەوایەتیەکان و ئایینەکان کە ڕۆڵێکی سنوورداریان هەبوو لە بەڕێوەبردنی جەمسەرە گرنگەکانی دەوڵەتدا.

دوای باڵادەستبوونی سوپا لە گرتنەدەستی دەسەڵات لەسەر شێوازی دکتاتۆریانەی تاکە کەسی و تاکە حیزبی، بیری نەتەوایەتی دەمارگیریانەی عەرەبی لە دەوڵەتدا بەتینتر بوو و کەسانی سەر بە نەتەوەکانی تر و ئایینەکانی تر وەکو هاوڵاتی ژمارە دوو ئەژمەردران. پەیڕەوکردنی ئەم جۆرە سیاسەتانە بوو بە هۆی بەهێزبوونی ڕۆڵی پارتە نەتەوایەتیەکانی سەر بەو کەمینانە لە عێراق. بەتایبەتی نەتەوەی کورد وەکو خەباتگێڕو داکۆکیکەرێك لە مافێکی نەتاوایەتی زەوتکراو. ئەم داکۆکیکردنەش شێوازی ئاشتیانە و چەکداریشی گرتەبەر بە گوێرەی ئاستی توندوتیژیەکان لە سەرکوتکردن

لەلایەن دەسەڵاتدارانی دیکتاتۆری دەوڵەتەوە.

هەرێمی کوردستان و شێوازی حوکم

دوای ڕاپەڕینە جەماوەرییە مەزنەکەی ساڵی ١٩٩١ کە زۆربەی شارەکانی عێراقی گرتەوە، دوو حیزبە کوردییەکە -پارتی دیموکراتی کوردستان و یەکێتینیشتیمانی کوردستان- دەستیان گرت بەسەر زۆربەی جومگەکانی دەسەڵاتدا لە زۆربەی ناوچەکانی هەرێمی کوردستانی عێراق. وەکو هێزگەلێکی هاوچینی برژوازی، لەگەڵ پاشماوەی بەعسە فاشیستەکان- لە کۆنە موستەشار و ئامر فەوجی جاشەکان-، و کارمەندانی دەزگا سەربازی و سیخوڕییەکان و ئەو سەرۆک عەشرەتانەی دەستیان بە خوێنی میللەتانی عێراق سور بووبوو یەکیان گرت.
هەردوو حیزب دەسەڵاتی خۆیان جێگیر کرد لەڕێی داپلۆسین و سەرکوتکردن و تیرۆر و گەندەڵاندن و کڕینەوەی کەسانی خۆفرۆش. شەڕیان لە پێناو گرتنەدەستی دەسەڵات و قۆرخکاری، کۆمەڵگای کوردستانی لە شەڕێکی ناوخۆی وێرانکەرەوە تێگلاند لە ساڵانی نەوەدەکانی سەدەی ڕابوردوو. لەگەڵ بەعسەکان هاوتابوونەوە لە ئەنجامدانی تاوانی دڕەقانە و کوشتنی دیل و بریندارەکان، گرتن و ئازاردانی وەحشیانەی بەندەکان و لەناوبردنیان، دەرکردن و کۆچپێکردنی ئەندامانی حیزبی بەرامبەر و...... هتد.

دوای ڕوخانی دەسەڵاتی بەعسی فاشی لە ساڵی٢٠٠٣ بوون بە هاوپەیمانی سەرەکی هێزە سیاسییە ئیسلامەکان. بەشداریان بوون لە گیرۆدەکردنی عێراق لە شەڕێکی ناوخۆی وێرانکەر. بەشدار بوون لە کشانەوەو بەدەستەوەدانی بەشی زۆری پارێزگای نەینەوا بە تاوانبارانی -داعش- کە کوشتارێکی زۆریان کرد لە کەمینە ئایینەکانی وەکو یەزیدی و کرستیانەکان. هەروەها دەسەڵاتی میلیشیاکانیان دەستکراوە و بە هێز کرد، بێکاری و هەژاری پەرەی سەند، گەندەڵی و پێشێلکردنی مافی مرۆڤ و چاوپۆشین لە تاوان دژبە ئافرەتان، پێشێلکردنی ئازادی تاك و ئازادییە سیڤیلیەکان، سەپاندنی سیستمی پشکپشکێنەی ئایینی و نەتەوایەتی بەدناو......هتد. هاوپەیمان بوون لە ڕێگریکردن و لەناوبردنی هەر هەوڵێك بەئاراستەی بەشارستانیکردن لە هەموو بوارەکاندا.

هەردوو حیزبی دەسەڵاتدار و حیزبە پاشکۆکانیان گەندەڵییەکی سیستماتیکی زۆریان کرد لەو دەمەوەی دەسەڵاتیان گرتە دەست لە هەرێمی کوردستان. هەموو دامەزراوە گشتەکانیان تالان کرد بە ئاشکرا وبەبێ شەرم. سەرکردەکانی حیزب و دەوروبەرەکانیان بوون

بەچینەکی بورژوای مشەخۆر کە بە پاساوی خەباتیان! و شەرعیەتی شۆڕشگێری ونەتەوایەتی، هەموو سامان و داهاتی دەوڵەتیان خستەگر لە پێناو بەرژەوەندی کەسی و حیزبی وخێڵەکی خۆیانەوە لە ژێر ناو و ناونیشانی جۆراوجۆردا. سامانی هەردوو حیزب لەڕادە دەرچوو دوای ڕوخانی ڕژێمی دکتاتۆرپاش بڕینەوەی بودجەیەک لە نەوتی عێراق بە کوردستان. سەرباری بەربڵاوی گەندەڵی و بێکاری ڕازیکەر-بەندیوار- لە دامودەزگا حکومەکاندا لە ئەنجامی دامەزراندن لەسەر بنەمای بەحزبیبوون بەمەبەستی کڕینی لایەنگیری جەماوەر و پەسەندکردنی سیاسەتەکانیان و دەنگپێدانیان لە کاتی هەڵبژاردنەکاندا. سەرەڕای ئەو بودجە زۆرەی بە هەرێم تەرخان کرابوو لەگەڵ داهاتی نەوتی هەرێم، دەسەڵاتدارانی هەرێم تەنها چەند پرۆژەیەکی جادەوبان، نیشتەجێبوون، هەندێک باخچە وپردیان جێبەجێ کرد.

جێبەجێکردنی ئەم پرۆژانە کاری باش بوون، بەڵام لەهەمان کاتدا هەڵ بوون بۆ تاڵانی زیاتری سامانی گشتی. ئەم دەسەڵاتدارانە هیچ هەوڵێکی کردەیی و ڕاستیان نەدا بۆ بنیاتنانی بنەمایەکی مادیانە بۆ برەودان و بەرەوپێشبردنی ئابوری هەرێم بە کەمکردنەوەی سیما ئابوریە ڕەیعیەکەی. هەوڵیان نەدا بۆ کەمکردنەوەی پشتبەستن بە داهاتی نەوتی خاو و هاوردەکردن بە بنیادنانی پیشەسازی و پێشخستنی کشتوکاڵ، بەڵکو بنەما پیشەسازی و کوشتوکاڵیە کەنەکەشیان لەناوبرد. هەرێم ئێستا بە قەیرانێکی ئابوری و سیاسی گەورەدا تێئەپەڕێ. مەودای نێوان چینەکان گەورەتر ئەبێت و چەوساندنەوەی چینایەتی زیاتر و بەشێوەیەکی بەرچاو توندتر ئەبێت. هەژاری و بێکاری، نەدانی موچە، زۆرداری و پێشێلکردنی بەردەوامی مافی مرۆڤ، کێشەی بەردەوام لەگەڵ بەغدا و...... کەمەڵێ کێشەی تر.

ڕیفراندۆم بۆ سەربەخۆیی کوردستان

زۆربەی پارتە نەتەوایەتیە سەرەکیە کوردەکان لە هەرێمی کوردستان ڕێك کەوتوون لەسەر ئەنجامدانی ڕیفراندۆم لەسەر سەربەخۆیی کوردستان لە ٢٥/ سەپتەمبەر/٢٠١٧. ڕیفراندۆم کارێکی شارستانیانەی مافپەروەرانەیە و شێوەیەکە لە شێوەکانی دیموکراسی ڕاستەوخۆ لە بەشداریپێکردنی بەربڵاوی جەماوەر بۆ بڕیاردان لەسەر مەسەلە گرنگەکان. بەڵام وایە باشترین شێوازی بڕیاردانە لە سەر چارەنوسی نەتەوەکانی عێراق؛ بەمەرجە ئامادەکاری باشی بۆ بکرێت، لەکەشێکی گونجاودا ئەنجام بدرێت، گفتوگۆ و هاوکاری لەنێوان لایەنەکاندا هەبێت، ماف و توانای یەکسان بۆ هەموان لە بانگەشە کردن بۆ بەچوونەکانیان لەسەر پرسەکە دابینکراو بێت، بەرچاوڕونی هەبێت،

دەستپاکی و سەرپەرشتی بێلایەنانە و سازانی ناوخۆیی و سەرپەرشتیکردن و پشتگیری نێودەوڵەتی دەستەبەر بکرێت.
وەکو چەپێکی ئەنتەرناسیۆنالیستی سەربەخۆ و چالاکوانێکی مافناسی بەڕەچەڵەك خەڵکی هەرێمی کوردستانی عێراق، وەستانەوە دژ بەم ڕیفراندۆمە و بایکۆتکردنی یان دواخستنی لە ئێستادا و دیاریکردنی ڕۆژێکیتر و لە هەلومەرجێکی باشتر و لە ژێر چاودێریەکی نێودەوڵەتیدا بەپێویست ئەزانم لەبەر ئەم هۆیانەی خوارەوە:

• زۆربەی ئەو حیزبانەی بانگەشەی ڕیفراندۆم ئەکەن حیزبانێکی نادیموکراسین و بەبەکارهێنانی- زەبر و مافی نەتەوایەتیەوە- سیستمێکی حوکمی گەندەڵ و تاکڕەوی خۆسەپێنەریان پەیڕەو کردوە لە هەرێم. مێژوی دەسەڵاتی ڕەشیان سەلماندویەتی کە لە دژبەیەکیەکی زەقدان لە گەڵ مافەکانی میللەتی کورد و تەواوی دانێشتوانی هەرێم و چەوساوەکانی هەرێم، کە مافەکانیان بە ئاشکراو بەشێوەیەکی بەربڵاو پێشێل کردوە. خەمی گەورەیان تەنها گەندەڵاندن و دزیکردن وقۆرخکردنی دەسەڵات بووە. شکستیان هێناوا لە بنیادنانی حکومەتێکی دامەزراوەیی مافپەروەری پێگەیشتو و دەساودەسکردنێکی ئاشتیانە و دیموکراسیانەی دەسەڵات. ئەمانە سەرباری نەبونی دادپەروەی و شەفافیەت لە ئیدارەدان و خەرجکردنی داهاتی هەرێم کە بەشێوەیەکی گشتی تاڵان ئەکرێت لەلایەن پارتەکانی دەسەڵات و سەرکردەکانیانەوە.

• لاوازی لە ئامادەکاری و خوڵقاندنی زەمینەی گونجاو بۆئەنجامدانی ریفراندۆم. لەبەرچاو نەگرتنی باری سیاسی ناوەکی هەرێمی پڕ قەیران و باری عێراق و ناوچەکە و جیهان. پرۆسەکە تەنها هەنگاوێکی بەپەلەیە بۆ خۆدزینەوە لە کێشە ئابوری و سیاسیە گەورەکانی هەرێم و پەردەپۆشکردنی بێزاری هەڵکشاوی جەماوەر لە کوردوستان. بەکارهێنانی کارتی- هەست و دەمارگیری نەتەوایەتی- بۆ سەرقاڵکردنی جەماوەر و بۆ موزایەدەی سیاسسی لەدەرەوە و ناوەوەی هەرێم بەمەبستی گەڕاندنەوەی شکۆمەندی و درێژەپێدان بە شەرعیەتی دەسەڵاتی حێزبە نەتەوایەتیەکانی سەر کورسی حوکم، بەتایبەتی پارتی دیموکراتی کوردستان کە گەورەترین پارتی کوردستانە و بە هەموو شێوەیەک لە هەوڵی سەپاندنی دیکتاتۆریەتێکی تەواودایە بەسەر هەموو هەرێمدا.

• نەبوونی هەمەئاهەنگی لەگەڵ حکومەتی ناوەند لە بەغدا، سەرەڕای تێبینی تەواوم لەسەر لایەنەکانی بەشدار بوو لەو حکومەتە و سیاسەتە دژ بە جەماوەرێکەیان لە عێراق وشەرعییەتە لاوازەکەی. ئەم خاڵە لەوانەی□ ب□تە هۆی هەڵکشانی تەنگژەی نەتەوایەتی لە عێراق نەک

چارەکردنی. هەروەها ئەگەری هەڵگیرسانی شەڕی ناوخۆیی و گیرۆدەکردنی هاونیشتمانیانی عێراقی تێدایە لەژێر ناوی جیا جیادا. بەتایبەتیش، بەهۆی کۆمەڵێک کێشەی هاوبەشی هەڵپەسێراوی وەکو کێشەی کەرکوک و ناوچە کێشەلەسەرەکان.

- نەبوونی کۆدەنگی لەنێوان هەموو هێزە سیاسییەکانی هەرێم لەسەر ڕیفراندۆم و هەبوونی ناڕەزایەتییەکی زۆری حیزبی و جەماوەری دژ بە ڕیفراندۆم، سەرباری هەبوونی کێشەی سیاسی قووڵ لەنێوان حیزبە سیاسییەکان و پەکخستنی پەرلەمان بە بڕیارێکی دیکتاتۆریانەی ناشەرعی. بەشێوەیەکی گشتی بڕیاری ڕیفراندۆم بڕیارێکی بەپەلەی نێوەکامڵ و سادەترین بنەماکانی پرۆسەی ریفراندۆمی تێدا نیە بە بەراورد بە ستاندەردی جیهانی یان ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و جیهانی سێیەم نموونەی ڕیفراندۆمەکەی باشوری سودان.

- نەبوونی دامەزراوەی بێلایەن و سەربەخۆ و دەستپاك بۆ سەرپەرشتیکردنی پرۆسەکە. ئەزمونی ڕابوردوی حیزبە بەدەسەڵاتەکانی هەرێمی کوردوستان و عێراق سەلماندویەتی کە هەموو ڕێگایەك و ئامرازێک بەکار ئەهێنن وەکو کڕینی دەنگەکان، بەرتیل، بەکارهێنانی سامانی گشتی، بێدەنگکردنی بەرامبەر وشتیتریش بۆ خۆسەپاندن و درێژەدان بە سیاسەتەکانیان لە ڕێی هەڵبژاردنی ڕووکەشانەوە، بە سەرپەرشتی کۆمسیۆنی سەربەخۆی..! هەڵبژاردنەکان- کە لەسەر بنەمای پشکپشکێنەی نەتەوایەتی و حزبی و تایفی دامەزرێنراوە و سەرتاپای گەندەڵ بووە و هیچ دەستپاکیەکی تێدا نەماوە.

- ڕەتکردنەوە، بەڵکو هەبوونی کۆدەنگییەکی جیهانی دژ بە بڕیاری ڕیفراندۆم، تەنانەت ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکانیش ئاشکرای کرد کە هیچ دەستوەردانێك لەم پرۆسەیە ناکات.

یەکپارچەیی خاکی عێراق هیچ بۆ من ناگرێنگە لەبەرامبەر ژیان و مافەکانی جەماوەری چەوساوە. وەکو مارکسیەك، پشتگیری ئەکەم لە مافی دیاریکردنی چارەنووس تا جیابونەوە و دامەزراندنی دەوڵەتی سەربەخۆش. بە هەموو پێکهاتەکانی عێراق لەسەر بنەمای نەتەوایەتی بێت یان جوگرافی یان ناوچەیی، ئەگەر یەکسانی و ماف و ژیانێکی باشتریان بۆ دەستەبەر بکات. هەڵچوون و بەیەکاگژانی نەتەوایەتی و ئایینی و تایفی کەم بکاتەوە. بەهیچ شێوەیەک دژ پیادەکردنی مافی چارەی خۆنوسین و سەربەخۆیی کوردستان نیم، بەڵکە داواکاریشیم، چونکە کارێکی گرنگ و پێویستە ئەبێ ئەنجام بدرێ زوو یان درەنگ. بەڵام چۆن و لە چ هەلومەرجێکدا و پێداویستیەکانی چین؟

ئەم ڕیفراندۆمەی پێشنیارکراوە لەم هەلومەرجەدا، ناڕاستگۆییی ئەو لایەنانەی بەڕێوەی ئەبەن، گوزارشت لە داخوازی ڕاستی خەڵکی کوردستان ناکات. متمانەی پێناکرێ و دانپێدانانی ناوچەیی جیهانیش دەستەبەر ناکات. بەڵکو تەنها گوزارشت لە بەرژەوەندەکانی چینە مشەخۆرەکانی دەسەڵات ئەکات لە هەرێم.

پرسەکە تەنها ئامرازێکە بەکار ئەهێنرێ لە ناکۆکیە ناوخۆیی و ناوچەییەکان. بەدڵنیایشەوە بە خراپی بەکار ئەهێنرێ لەلایەن هێزە نەتەوەییەتییەکانی دەسەڵاتەوە لە هەرێم. لەلایەن سەرۆکی ماوە بەسەرچوو مەسعود بەرزانییەوە! بە مانەوە لە دەسەڵات، خۆی و حیزبەکەی. دکتاتۆرییەت و زوڵمێکی زیاترو سەرکوتکردنی زیاتری رکابەر و نەیارەکانیان بە پشتبەستن بە -شەرعیەتی نەتەوایەتی- کە بەهیوان بەدەستی بێنن بەئەنجامدانی ئەم ڕیفراندۆمە چاوەڕێی هەرێم ئەکات.

لە سەرەتای نەوەتەکانەوە جەماوەری چەوساوەی هەرێمی کوردستان بە گەواهیەکی ڕوونی نێودەوڵەتی لە دەوڵەتێکی نەتەوایەتی نیمچە سەربەخۆدا ئەژی. دورن لە چەوساندنەوە لەسەر بنەمای نەتەوایەتی. بەڵام، لەگەڵ ئەوەشدا ئێستاش چاوەڕێی کار، خۆشگوزەرانی، ئابورییەکی گونجاو، سەرفرازی و پاراستنی شکۆی تاك، بەرزڕاگرتنی مافی مرۆق و مافی ژنان و یەکسانی، مافی کەمایەتیە نەتەوەیی و ئایینەکان لە هەرێم، دەساودەستکردنی دەسەڵات، دەسەڵاتێکی پەرلەمانی دیموکراسی پاراو و ڕوون، دەسەڵاتی دادوەری سەربەخۆ و جیاکردنەوەی دەسەڵاتەکان، لێپرسینەوە لە گەندەڵکاران و تاوانباران و بنیادنانی دامەزراوەکانی دەوڵەتێکی مەدەنین لە بەرامبەر دەسەڵاتی حیزب و دەستبەسەراگرتنی بە سەر هەموو جومگەکانی دەوڵەت و کۆمەڵگا و کۆمەڵێ زۆر کێشەی تر. حیزبە کوردییە نەتەوەییەکانی دەسەڵات لە هەوڵی خەڵەتاندن و فریودانی جەماوەردان بە بەکارهێنانی تێزی نەتەوەیی و فریودانیان بەوەی کەوا سەربەخۆیی هەموو کێشەکان چارە ئەکات و دوژمنانی نەتەوەکەیان لێیان بەرپرسیارە! بەتەواوی وەکو حیزبە باڵادەستەکانی کانی ناوەڕاست و باشوری عێراق کە جاماوەریان سەرقاڵ کردووە بە ئایین و تایفەوە بە شەرعیەتدان بە گەندەڵی و تاوانەکانیان.

بە بروای من یەکێک لە گرنگترین ئامانجە شاراوەکانی ڕیفراندۆم هەوڵدانە بە لەناوبردنی ڕاپرسی ڕاستەقینە لە بڕیاردان لەسەر مافی چارەنووسی خەڵکی هەرێم، بە شێوەیەکی ئاشتیانەیە و بە چاودێری نێودەوڵەتی و بە بەشداری هەموو لایەنەکانی هەرێم. مەبەست لەم کارەش هێشتنەوەی کارتی یاری پڕسودی نەتەوایەتیە بەدەست

دەسەڵاتدارانی مشەخۆری هەرێمەوە، کە ناتوانن دڕێژە بە دەسڵاتداریان بدەن و خەڵك لەوە زیاتر هەڵخەڵەتێنن بەهەمان شێوازی کۆن لە پاش ئەو قەیرانە ئابوری و سیاسیە قوڵانەی هەرێمی گرتۆتەوە. ئەنجامی ریفراندۆم نە کێشەی نەتەوایەتی چارەسەر ئەکات و نە لە بەرژەوەندی جاماوەریشدا ئە بێت.

بە پێچەوانەوە، دکتاتۆریەت لەهەرێم توندتر و بەهێزتر ئەکات پاش ئەوەی مەسعود بەرزانی ئەبێتە -پاڵەوانی نەتەوایەتی- و پرۆسەکەش بەکار ئەهێنرێت بۆ بەهێزتر کردنی پێگەکانیان بە مەبەستی گرێبەست و دەسکەوتی زیاتر لە ناوەو دەرەوە. ئاشکراشە کە تەنگژە نەتەوایەتەکانیش لە ناوچەکەدا هەڵئەکشێن و ئەگەری کەوتنەوەی توندوتیژیشی لێئەکەوێتەوە.

پێویستە داوای سنووردارکردنی ڕۆڵی ئایین و نەتەوە بکرێت لە دەوڵەتدا. خەبات بکرێت بۆ دروستکردنی دەوڵەت و سیستەمێك لەسەر بنەما یاساییە نێودەوڵەتیەکانی مافی مرۆڤ و بڕوابوون بەهاوڵاتیبونی یەکسان و دادی کۆمەڵایەتی. وەکو ئەیبینین لە مێژوو و ئەزموونی دەوڵەتە نەتەوایەتەکان، بەتایبەتیش لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست نەیانتونیوە دەوڵەتێکی شارستانی دیموکرات بنیاد بنێن. سەرکەوتوو نەبوون لە دەستەبەرکردنی کەمترین ئاستی یەکسانی و دادی کۆمەڵایەتی بۆ هاوڵاتیانیان، بۆیە زۆربەیان گۆڕان بە ڕژێمگەلێکی داپلۆسێنەری سەرکوتکەر و دیکتاتۆری گەندەڵ.

سەرچاوە:

الحوار المتمدن-ژمارە: 5570 - ٣/٧/٢٠١٧

http://www.ahewar.org/debat/show.art.asp?aid=564135